

tot u, dat die niet ijdel is geweest, maar" enz. terugzien op het eerste deel van I : 5 „ons Evangelie is onder U niet alleen in woorden geweest, maar ook in kracht" enz., zoo dat ijdel *κερη* hier niet beteekent vruchteloos, maar zonder kracht en drang, zoo maar, ongeveer 't Latijnsche *temere*. (Vgl. Soph. Aias 287: *ἀμφηκε; λαβων ἐμαίετ' ἔγχος ἐξ ὁδοῦ; ἐρπειν κεν ἄ;* *temereque egredi velle videbatur*). De apostel roept dus de gemeente zelve tot getuige op, dat hij maar niet zoo eens tot hen gekomen is om hun wat te vertellen, maar dat hij, hoewel hij in Philippi reeds om die verkondiging smaadheid geleden had, toch gedrongen was om onverschrokken en onder veel strijds ook hun het Evangelie van God te prediken; de volgende vss. geven dan van zelf de nadere verklaring.

Er is dus geen sprake van eenige fout in de overlevering en daarmede alleen reeds vervalt de grond voor het aannemen eener interpolatie. Maar ook wanneer er eene fout was, dan nog zou het aannemen eener interpolatie, zooals de HH. Pierson en Naber voorstellen, het laatste middel ter verklaring zijn. Maar de schrijvers hebben zich nu eenmaal in het hoofd gezet dat de tekst van het N. T. ellendig is (omdat zij dien niet verstaan), dat, zooals Galenus zegt, wiens woord zij tot motto kozen, de groote menigte van exegeten doen als iemand, die aan waterzucht lijdt, maar den dokter verzoekt hem van een nijngel te genezen. En daarom: *aux grands maux les grands remèdes*. Zij aarzelen zelfs niet den patient maar bij levenden lijve in stukken te snijden. Een stuk, dat zij wegsneden, was, zooals we reeds gezien hebben, volkomen gezond. Een tweede stuk, waarin zij het mes zetten is hfdst. IV : 13 tot V : 11. Eerst willen zij aantoonen, dat IV : 13—18 en V : 1—3 alleen (niet de volgende vss.) op de leer der laatste dingen betrekking hebben; IV : 13—18 zullen geëxcerpeerd zijn uit één of meer boeken, waarin dezelfde stof uitvoeriger behandeld werd; deze vss. zijn echter niet maar zoo afgeschreven, maar hebben eerst nog eenige verandering ondergaan; V : 4—11 eindelijk zijn niet eschatologisch, maar moeten verbonden worden met IV : 1—12 en V : 12—22; zij zijn van een epitomator afkomstig. Het hoofdargument is wecr, dat het stuk IV : 13—V : 11 zonder storing van het verband kan worden weggelaten, daar het noch met het voorgaande, noch met het volgende samenhangt, en dus van elders is ingeschoven. 't Begin